

Historieglimt 49

Tyskhus på Lade og Lademoen i 1945

Okkupasjonsmakten hadde en veldig byggevirksomhet i gang. Det var fire aktører i byggingen. Det var den tyske Organisation Todt, utkommanderte arbeidere fra okkuperte land, krigsfanger og norske leiearbeidere. Vår summarisk oversikt over det som ble bygd i vårt distrikt må tas med forbehold. Det er naturlig å utvide blikket en smule og ta med bygging på Rotvoll og syd for Ranheimsveien og Innherredsveien. I august 1945 ble det tatt opp et kart over alle fiendens bygg. Vi følger kartets nummerering av bygninger og leirer. Kartet tegner husene på to måter. Den ene måten er sorte firkanter og det andre er bare firkanter som markerer konturen av husene. Følgeskrivet da kartet ble overlatt til Byarkivet, antyder at de sorte er murbygg og de lyse er trehus. Det er litt usikkert. Noen av de mørke er murbygg, men ikke alle.

1. Belbuan, Bromstad og Strindheim var de største av alle leirene og gav rom for russiske og serbiske fanger og for utkommanderte arbeidere fra okkuperte land, som særlig arbeidet på Dora. Leiren gikk fra Innherredsveien og opp mot Bromstad gård. Der er avtegnet 3 sorte og hele 58 lyse hus. De ble raskt revet og mye av materialene ble benyttet i de mange hus som TOBB reiste i Strindheim hageby fra 1947.
2. St. Hanshaugen på Øvre Rotvoll har to mindre trehus som vel var beregnet for kanonbetjeningen og som ble revet like etter krigen. Der var også gravplass for døde fanger og et minnesmerke.
3. En liten leir med tre sorte og et lite, lyst hus ved Ranheimsveien nordøst for St. Hanshaugen like ved der Gaute næringsmiddelfabrikk var senere.
4. Et langt lyst hus til høyre for veien ned til den store bebyggelsen på Nedre Charlottenlund, sannsynligvis det store murbygget som var offiserskasino.
5. Nedre Charlottenlund med 28 trehus i to etasjer med leiligheter beregnet for offisersfamilier i Die Deutsche Kriegsmarine. De var først ferdig i 1945 og ble tatt i bruk for betjening på Rotvoll sykehus. I dag er de meget velholdte private hus.
6. Nedre Rotvoll leir med 11 trehus øst for alleen ned til sykehuset. Særlig for russiske og serbiske krigsfanger. Raskt revet etter krigen. Området ble senere brukt til beiteland.
7. Leangen travbane omgitt av 12 sorte hus og 9 lyse hus.
8. 2 trehus på Øvre Rotvoll gård inntil Ranheimsveien på sydsiden.
9. Leir med 10 store, sorte brakker ved Sagatun der 3T og Rockwool nå ligger. Boliger for tyskere knyttet til Lade flyplass og kanskje også for russiske krigsfanger som drev med veiarbeid.
10. To trehus tegnet like syd for Leangen stasjon. De ble brukt til bolighus i mange år etter krigen.

11. Flyplasshangaren ved Lade flyplass markert med sort med fire lyse trehus i firkant øst for hangaren. Hangaren er delvis i mur og står inn til nye Leangen bru.
  12. To trehus like nord for jernbanen, vest for hangaren.
  13. Lade flyplass med tre små sorte firkanter og 11 trehus. På et kart fra det tyske luftvåpen under krigen viser atskillig mer bebyggelse. Se T. J. Hafstad, *Trondheim Flyklubbs historie*, 1997 side 15.
  14. Hele Østmarkneset, på kartet kalt Ladehammeren Nord, 23 sorte hus og 8 lyse som strekker seg helt ned til den gamle oljehavna.
  15. Rundt Sjømenns Aldershjem er markert fem hus, derav ett sort.
  16. Leiren ved Lade gård ned mot Korsvika med 20 hus derav 8 mørke. Tre sorte nær gårdsanlegget, tre der Lade skole ble bygd og resten nedover mot Korsvika til omtrent 150 meter fra stranda. De nederste var for krigsfanger.
  17. Vest for Blindeskolen fra jernbanen opp mot Innherredsveien 14 hus derav fem i mur.
  18. Dalen blindeskoles område med 14 hus, fem ved jernbanen og resten nærmere Innherredsveien. Selve blindeskolen er ikke avmerket på kartet. Det samme gjelder ellers på kartet der eldre bygninger i strøket ikke er med. Kartet skal tydeligvis bare ha med de tyske installasjonene.
  19. Leiren ved Rønningsbakken har 15 hus derav 5 i sort.
  20. Pinebergleiren langs Persauneveien ved Pineberg gård med 14 lyse hus.
  21. Persaune leir med fem store, sorte hus og hele 33 lyse. Det tyske ubåtvåpenets hovedkvarter og boliger av god kvalitet.
  22. Kuhaugen leir med ett langt sort hus og 6 lyse. Noen av husene er fremdeles i bruk på Luftkrigsskolen.
  77. Ved krysset Ladeveien-Stjørdalsveien en leir med to store og to små hus. En lang smal leir ved alléen opp mot Lade kirke med 3 sorte og 3 lyse hus.
  108. Ladehammerkaia med to lange, sorte bygg, men uten at de runde sementsiloene er notert.
  109. Byggene rundt Dora 1 er 4 sorte og 16 lyse pluss den veldige betongkolossen som fullstendig dominerende i sort.
  110. En sort, lang firkant ute i vannet er vel ment å være den uferdige Dora 2.
  111. På den nåværende jernbanetomta langs Dora 1 ligger en leir med 10 lyse hus hvorav et er særlig langt.
  112. På bryggeriets nåværende kasselager lå 2 sorte og 12 lyse brakker.
  113. På Gassverkstomta lå en leir med syv lyse og fem mørke hus.
- Dersom vi nå legger sammen de mange bygningene som er nevnt ovenfor får vi tallet 404 som sum. Det omfatter svært forskjellige hus av ulik lengde, høyde og av kvalitet, men alle hadde sin funksjon i okkupantenes planer for denne delen av Trondheim. De aller fleste ble revet raskt etter krigen og kildene er svært sparsomme med å fortelle deres historie I en

periode bodde mange norske familier i en del av brakkene. Mye av materialene ble brukt i nybygde hus, ikke minst til nye boliger.